

ONGA VÁROS

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

2016. AUGUSZTUS 31.

Készítette: JORMA Kft.

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	4
1 A TELEPÜLÉS JÖVŐKÉPE	5
1.1 A TELEPÜLÉS JÖVŐKÉPE A TÁRSADALMI, GAZDASÁGI, TÁJI, TERMÉSZETI ÉS ÉPÍTETT KÖRNYEZETRE VONATKOZÓAN	5
1.1.1 Társadalom	5
1.1.2 Gazdaság.....	6
1.1.3 Táji, természeti és épített környezet.....	6
1.2 A TELEPÜLÉS JÖVŐKÉPE A TÉRSÉGI SZEREPEKÖRÉRE VONATKOZÓAN.....	7
1.3 TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI ELVEK RÖGZÍTÉSE	7
1.3.1 Integrált megközelítés	7
1.3.2 Fenntartható és klímabarát városfejlesztés.....	7
1.3.3 Hatékony fejlesztések	8
1.3.4 Közösségi szemlélet és szolidaritás.....	8
2 A CÉLOK BEMUTATÁSA	9
2.1 A TELEPÜLÉS ÁTFOGÓ FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ CÉLOK MEGHATÁROZÁSA	9
2.2 RÉSZCÉLOK ÉS BEAVATKOZÁSOK TERÜLETI EGYSÉGEINEK MEGHATÁROZÁSA	9
2.2.1 Versenyképes helyi gazdaság megteremtése.....	11
2.2.2 Élhető városi életminőség kialakítása	12
2.2.3 Zöld város kialakítása.....	13
2.2.4 Onga turisztikai potenciáljának növelése	15
2.2.5 Térségi szerepvállalás erősítése	16
2.2.6 A jövőkép, a településfejlesztési elvek az átfogó és a részcélok kapcsolata	16
2.2.7 A fejlesztési célok és prioritások értelmezése az egyes településrészekre	17
3 A JÖVŐKÉP ÉS A HOSSZÚ TÁVÚ CÉLOK ÖSSZHANGJA A HASONLÓ IDŐTÁVÚ KONCEPCIÓKKAL (OFTK, MEGYEI KONCEPCIÓ).....	18
3.1 A JÖVŐKÉP ÉS A HOSSZÚ TÁVÚ CÉLOK ÖSSZHANGJA AZ OFTK-VAL	18
3.2 A JÖVŐKÉP ÉS A HOSSZÚ TÁVÚ CÉLOK ÖSSZHANGJA A MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓVAL	19
4 KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ.....	21
4.1 A STRATÉGIÁHOZ ÉS A TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK KÉSZÍTÉSÉHEZ SZÜKSÉGES TÁRSADALMI, GAZDASÁGI ÉS KÖRNYEZETI ADATOK MEGHATÁROZÁSA	21
4.2 A MEGHATÁROZOTT TERÜLETIGÉNYES ELEMEL ALAPJÁN, JAVASLAT A MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA FŐ ELEMELNEK TÉRBELI RENDJÉRE, A TERÜLET-FELHASZNÁLÁSRA IRÁNYULÓ TELEPÜLÉSSZERKEZETI VÁLTOZTATÁSOKRA	22
4.3 AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉKEK ÉS A VÉDETTSÉG BEMUTATÁSA, JAVASLATOK AZ ÖRÖKSÉG VÉDELMEÉRE ÉS AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK ALAPÚ, FENNTARTHATÓ FEJLESZTÉSÉRE	23
4.3.1 Épített örökség	23
4.3.2 Kulturális örökség.....	26
4.3.3 Természeti örökség.....	27
RÖVIDÍTÉSJEYZÉK	31

Táblázatjegyzék

1. táblázat: A hosszú távú átfogó célok és a részcélok közötti koherencia	17
2. táblázat: A településfejlesztési koncepció rész céljainak illeszkedése az OFTK-hoz.....	18
3. táblázat: A településfejlesztési koncepció rész céljainak illeszkedése a megyei célkitűzésekhez	20
4. táblázat: A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok	21

Ábrajegyzék

1. ábra: Onga város hosszú távú átfogó céljának elemei:	9
2. ábra: Onga rész céljai a jövőkép elérése érdekében.....	10
3. ábra: Onga településfejlesztési koncepciójának célrendszere	16

Térképjegyzék

1. térkép: HUBN 1007 különleges madárvédelmi terület.....	29
2. térkép: HUAN 2004 Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület.....	30

Bevezetés

Jelen dokumentum **Onga Város településfejlesztési koncepciója**, amely a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet alapján került kidolgozásra.

Onga Város településfejlesztési koncepciója egy hosszú távra (10 évet meghaladó időtávra) szóló dokumentum, amely kijelöli a város elérendő jövőképét a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetre vonatkozóan, valamint rögzíti a településfejlesztés elveit. A koncepció meghatározza a város átfogó fejlesztését szolgáló célkitűzéseket, az azokhoz kapcsolódó részcélokat.

A tervezési folyamat keretében a koncepcióval egy időben készül Onga Város integrált településfejlesztési stratégiája (ITS) is, amely a koncepcióra épülve kijelöli a középtávon (4-10 év) elérendő fejlesztési célokat, a megvalósítást szolgáló beavatkozások körét és a megvalósítás eszközeit.

A 2014-2020-as európai uniós tervezési időszakra való felkészülésben fontos szerepe van a megfelelő módon előkészített, megalapozott területi terveknek, így a településfejlesztési koncepciónak és az integrált településfejlesztési stratégiának. A tervezési folyamat tétje jelentős:

- egyrészt a **most kijelölendő irányok** (milyen városban szeretnénk élni) **hosszú távra meghatározzák a város fejlődését, jövőjét**;
- másrészt jelentős mértékben függ a tervezés sikerétől, hogy a **2014-2020-as EU-s tervezési időszakban rendelkezésre álló forrásokat** mennyire hatékonyan és eredményesen tudja a város felhasználni.

A településfejlesztési koncepció és az integrált településfejlesztési stratégia kidolgozását egy részletes megalapozó vizsgálat (helyzetfeltárás, helyzetelemzés, helyzetértékelés) előzte meg. A megalapozó vizsgálat – számszerűsített adatokra, tényekre, tendenciákra támaszkodva – bemutatja a város gazdasági és társadalmi folyamatait, legfőbb erősségeit, adottságait, valamint gyengeségeit, problémáit. A koncepcióban kijelölt fejlesztési irányok a megalapozó vizsgálatban feltárt adottságok és a hosszú távon elérni kívánt állapot közötti utat jelölik ki.

A településfejlesztési koncepció egyeztetése és elfogadása a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet alapján történik.

1 A település jövőképe

1.1 A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetre vonatkozóan

A város, konkrét elemekre építő, az adottságokat figyelembe vevő hosszú távú jövőképe világosan kijelöli, hogy Onga milyen várossá szeretne válni 2030-ra. Ennek eléréséhez tudatos fejlesztési folyamatra, egymásra épülő, egymást erősítő célok kijelölésére és a célok elérését biztosító fejlesztések megvalósítására van szükség.

Jövőkép-Onga 2030-ban

Onga hosszú távon egy olyan magas életminőséget nyújtó és mikro-térégi (gazdasági, közösségi, turisztikai, oktatási és kulturális) szerepkörrel város, amely

- folyamatosan erősíti gazdasági és turisztikai szerepét a térségben,
- az egész város fenntarthatóan működik,
- képes eltartani lakónépességét,
- társadalmi aktív helyi közösségekre épül, és erős identitással rendelkezik,
- könnyen elérhető és hatékony közszolgáltatásokat nyújt,
- minőségi infrastruktúrát működtet,
- széles kínálatot nyújtó, biztonságos és esztétikus lakókörnyezetet biztosít.

2030-ban Onga egy olyan város, amelyet a következő generációk (gyermekeink, unokáink) is szívesen választanak lakóhelyül, ahová a magas képzettségű fiatal szakemberek is itt maradnak vagy visszatérnek.

Onga 2030-ra elérendő jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetre vonatkozóan a következő fejezetekben leírtak szerint körvonalazható.

1.1.1 Társadalom

Az **állandó lakónépesség száma** (4900 fő) egyre kisebb mértékű csökkenést mutat, a születések száma folyamatosan nő, de ezzel fordítottan arányosan a halálozások számában továbbra is lassú csökkenés tapasztalható, s így összességében a természetes szaporodás mértéke növekszik. S emellé társul még, hogy vándorlási különbözet fokozatosan javul, a végső cél, hogy a teljes népmozgalom pozitív legyen. A lakosság korcsoportos megoszlását a munkaképes korúak magas aránya jellemzi, a 14 évnél fiatalabbak aránya is magasabb, mint az idősek aránya; az aktivitási ráta magas.

A városban élők életminőségének – egyik mérőszámát - jelentő **humán szolgáltatások** infrastruktúrája kiépült és fejlett. A szolgáltatások színvonala magas, korszerű egészségügyi alap ellátás, magas minőségű oktatási-nevelési szolgáltatások, szükségletekre reagáló szociális ellátás, ügyfélbarát e-közigazgatás jellemzi a várost.

A szükséglet-orientált, magas színvonalú térségi szakképzésnek köszönhetően a város **munkaerő**-potenciálja jól képzett és rugalmas. A város polgárainak képzettségi szintje folyamatosan emelkedik, a munkaerő-potenciál egyre képzettebb lesz.

A városban élők életminőségét pozitívan befolyásolja az elérhető **kulturális és szabadidős szolgáltatások** széles köre. A színes és változatos közművelődési és sport lehetőségeknek, a folyamatos programoknak, rendezvényeknek köszönhetően élettel telivé vált a város, aktív közösségi terek teszik élővé, mozgalmassá. A város kulturális életében meghatározó szerepet töltenek be az ongai kulturális intézmények és programok. A

nagyobb, hagyománnyá váló rendezvények hírneve erősödik, ami hozzájárul a pozitív arculat és a helyi identitás megerősödéséhez. Az önkormányzat támogatja az aktív pihenés és a sportolás különböző formáit.

A városban működő **helyi közösségek, civil szervezetek** aktívan megjelennek a városi élet számos területén (kultúra, sport, szociális ellátás, stb.), hozzájárulnak a kohézió erősítéséhez. A közösségi, befogadó társadalom kialakulása érdekében a város bátorítja és támogatja a helyi közösségek, civil szervezetek működését. A város és lakossága szolidáris valamennyi hátrányos helyzetben lévő társadalmi csoporttal, és ez a szolidaritás megnyilvánul mind a fejlesztéspolitikában, mind a segítő, támogató programokban.

A gazdasági fejlődés hatására a társadalmi különbségek fokozatosan csökkennek a városban. A jövedelmek közti különbségek mérséklődnek, a **hátrányos helyzetű csoportok** életminősége folyamatosan javul, felzárkózási esélyük növekszik. A szociális feszültségek a kezelésükre indított szakmai programok eredményeképpen enyhülnek. A leromlott városi területeken élők száma csökken.

1.1.2 Gazdaság

2030-ban Onga fejlett helyi gazdasággal rendelkezik, amely **megfelelő létszámú, minőségi munkahelyen** keresztül magasabb jövedelmi szintet biztosít a lakosai számára. A foglalkoztatottak aránya növekszik, a munkanélküliség csökken. A jövedelmi különbségek az megye fejlettebb részeihez viszonyítva kis mértékben csökkennek.

A város gazdasági szerkezetében meghatározó szerepet játszik néhány **húzóágazat** (turizmus, építő- és élelmiszeripar), valamint a kereskedelem és egyre erőteljesebbé válik a mezőgazdasághoz kapcsolódó feldolgozóipar és családi gazdaságok elterjedése.

A településen néhány ipari beruházás is megvalósul. A foglalkoztatásban kiemelkedő szerepük van az erős **helyi vállalkozásoknak**. Egyre nagyobb népszerűségnek örvendenek a **helyi termékek és szolgáltatások**, s ezek fogyasztása révén a helyben keletkező jövedelmek nagy része a városban kerül elköltésre, amellyel tovább növekszik a helyi lakosok jövedelmi szintje.

A város gazdaságában egyre fontosabb szerepet tölt be a **turizmus**, a programkínálat mellett a helyi vonzerők egyre növekvő számú látogatót vonzanak a városba. A város határában található bányatavak és a Hernád folyó jelentős természeti potenciált jelentenek. A városi **imázs** pozitív, az aktív marketingtevékenységnek köszönhetően. A város intézményei, szervezetei, vállalkozásai is részt vesznek szervesen a városi arculat és identitás kiépítésében. Onga a városlakók, a térségben élők számára dinamikus, tevékeny életet élő városképet mutat.

1.1.3 Táj, természeti és épített környezet

A várost vonzó épített és természeti környezet jellemzi. A közszolgáltatást nyújtó épületek megújultak, a környezet szerves részét képezik és fenntartásuk energia hatékonyan valósul meg. A város főbb környezetvédelmi mutatói illeszkednek az európai uniós normákhoz. Az épített környezet fejlesztésekor legfontosabb szempont az **energiahatékonyság** növelése (energia hatékony épületállomány), a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás (kiépített bel- és csapadékvízrendszer, többszintes növényállományok). Az **épített örökség védelme**, a belterületi és városkörnyéki **zöldterületek** megóvása, egységes rendszerbe illesztése eredményeképpen a városkép vonzó. A fenntartható fejlődés érdekében Onga a meglévő városszerkezeten belül fejlődő, kompakt város.

A várost elkerülő út hatására és a kiterjedt, egységes zöldfelületi rendszernek köszönhetően a **zaj- és levegőszennyezés** a lakott területen csökkenő tendenciát mutat. Szervezetten működik a **szelektív hulladékgyűjtés**, az újrafeldolgozással hasznosított hulladék mennyisége folyamatosan emelkedik.

A teljes körű közúti infrastruktúrának és megbízható közösségi közlekedésnek köszönhetően gyors és megbízható a **város külső elérhetősége** mind az ország távolabbi részeiből, mind a környező településekről.

A városon belüli forgalomszervezés is a fenntartható közlekedést szolgálja, a **kerékpáros és gyalogos közlekedés** elterjedt. A város központjába vezető gyűjtő utak kiépültek, biztosítják a településrészek elérhetőségét.

1.2 A település jövőképe a térségi szerepkörére vonatkozóan

Onga Miskolc, mint megyeszékhely vonzáskörzetéhez tartozik. Onga gazdasági-társadalmi **vonzáskörzete** kiterjed egyrészt a városi funkciók erősödése és koncentrációja, másrészt a javuló elérhetőségi viszonyok miatt. A környező településekkel szoros ágazati és feladat ellátási együttműködések jönnek létre (pl. közoktatási, szociális feladatmegosztás), amelyek kiegyensúlyozott térségi fejlődést eredményeznek.

Onga a miskolci agglomeráció részeként az abaúji térséghez tartozik. Térségi és regionális szerepkörét földrajzi fekvése adja: az agglomeráció körül körcikk-szerűen terül el a Bükk hegység, a Cserhát és az Alföld szegélye. A megyei Integrált Területi Program alapján Onga a „Borsodi tengelyhez” tartozik, ahol a települések között jól működő közösségi közlekedési rendszer biztosítja a munkába való eljutást és a vállalkozások közti kapcsolatot.

A város megyei szerepköre megerősödik, hatékony és kölcsönös előnyökkel járó kooperáció jön létre a környező városokkal.

Onga idegenforgalma egyre erősödik a bányatavak turisztikai hasznosításának és Hernád, mint ökofolyosónak köszönhetően. A város aktív **testvérvárosi** kapcsolatokat tart fenn.

1.3 Településfejlesztési elvek rögzítése

A településfejlesztési irányok kijelölése során vannak olyan meghatározó alapelvek, amelyek indikátorokkal ugyan nem feltétlenül mérhetőek, ám meghatározóak a város fejlesztésének egésze, a beavatkozások tervezése, a források allokálása szempontjából. Onga településfejlesztési alapelvei az alábbiak:

1.3.1 Integrált megközelítés

A városi élet különböző – gazdasági, társadalmi, környezeti és kulturális – területei egymással szorosan összefonódnak, ezért a városfejlesztés terén kizárólag **integrált megközelítéssel** lehet hatékony megoldásokat elérni.

Az integrált megközelítés aspektusai:

- komplex társadalmi-gazdasági problémákra komplex megoldások keresése,
- pontszerű, egyedi projektek megvalósítása helyett egymásra épülő, egymást kölcsönösen erősítő beavatkozásokból álló komplex fejlesztések megvalósítása szükséges,
- az infrastrukturális, fizikai fejlesztéseket ún. soft elemekkel, intézkedésekkel és szervezési megoldásokkal kell együtt kezelni,
- különböző módok (finanszírozási, megvalósítási és fenntartás) egymással való összehangolása (pl. több operatív program több prioritási tengely, vagy EU-s, hazai és magánforrások).

Az integrált megközelítés koncepció, stratégia és projekt szinten egyaránt alkalmazandó a hatások maximalizálása érdekében.

1.3.2 Fenntartható és klímabarát városfejlesztés

A településfejlesztés során kiemelten fontos a fenntartható fejlődés biztosítása. „A fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen szükségleteit, anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket” (ENSZ, 1987).

A **fenntartható fejlődés** a gazdasági, társadalmi és a környezeti fenntarthatóságot egyaránt magában foglalja. A városfejlesztés tervezése és megvalósítása esetében figyelembe kell venni mind a három pillért együttesen, az egymásra gyakorolt kölcsönhatásaik figyelembevételével.

Onga város fejlesztése komplexen kell, hogy történjen; ennek során a gazdasági fejlődéssel együttesen a társadalmi fenntarthatósági (jó életkörülmények, szociális jólét és megfelelő életminőség) és a környezeti fenntarthatóság (megújuló energiák alkalmazása és klímabarát beavatkozások) szempontjainak érvényesülését

is biztosítani kell. Kiemelten kezelendő, hogy a városban bármilyen fejlesztés is megvalósul, az bizonyíthatóan hozzá kell járulnia a fenntartható fejlődéshez, lehetőleg csökkentse - de semmiképpen ne növelje - a környezeti terhelést. Ennek elérése érdekében a város elkötelezett - az épületek és a közlekedés - széndioxid kibocsátásának csökkentése mellett, a környezetbarát közlekedés feltételeinek megteremtése, a zöldfelületek minőségének javítása és a környezettudatos szemléletmód terjesztése iránt, amivel helyi szinten eredményesen hozzá tud járulni a klímaváltozás negatív hatásainak mérsékléséhez.

1.3.3 Hatékony fejlesztések

A városfejlesztés során központi alapelv, a **meglévő erőforrásokra való építkezés és a költséghatékonyság** biztosítása is. A hatékonyság érdekében kiemelten kell kezelni a fejlesztések hosszú távra gyakorolt hatásait, valamint a fejlesztési elképzelések városfejlesztési irányokhoz való illeszkedését. Akkor sikeres a városfejlesztés, ha nem a tüneteket kezeli, hanem a valós problémákat feltárja, és azokra a leghatékonyabb és leginkább fenntartható megoldásokat keresi meg.

A hatékonyság érdekében fontos a meglévő erőforrások hasznosítása (kihasználatlan ingatlanok hasznosítása zöldmezős beruházások helyett, barnamezős területek rekultivációja, a meglévő humán erőforrások, tapasztalatok hasznosítása, stb.). A hosszú távú gondolkodás lényeges eleme, hogy a beruházási költség mellett a fenntartás, működtetés költségeivel is kalkulálni kell.

1.3.4 Közösségi szemlélet és szolidaritás

A városfejlesztés folyamatának minden részében – tervezés, megvalósítás és fenntartás – kiemelt alapelv a **közösségi szemlélet és a széles körű partnerség** biztosítása.

Az eredményes városfejlesztés megvalósításához elengedhetetlen a város polgárai, a városban élő, működő civil társadalom, a gazdasági szféra szereplői és a különböző kormányzati szintek közötti szoros partnerség kialakítása és működtetése, valamint az érintettek aktív bevonása a fejlesztési folyamat valamennyi szakaszában. A város vezetése folytonosan konzultál a **polgárokkal**, figyelembe veszi a helyi társadalom igényeit és szükségleteit. A városi polgárokat aktívan bevonja a fejlesztések megvalósításába és működtetésébe, üzemeltetésébe, ösztönzi az alulról jövő lakossági kezdeményezéseket.

A partnerek tervezésbe való bevonása lehetőséget teremt a fejlesztési elképzeléseik megismerésére, emellett kiemelt szerepe van abban, hogy a kijelölt fejlesztési irányokat a társadalom elfogadja, így a partnerek már a tervezés során véleményt nyilváníthatnak. A partnerek szerepet kaphatnak a megvalósításban is, ennek egyik hatékony eszköze a helyi közösségek működésének ösztönzése. A partnerség a fenntartási időszakot is végigkíséri: a beavatkozások megvalósítása után is fontos az átfogó tájékoztatás, a folyamatos egyeztetés a közvetlenül érintettekkel (pl. lakossági elégedettség mérés), a tapasztalatok visszacsatolása.

A közösségi szemlélet érvényesítése a városfejlesztésben magában foglalja a **szolidaritás** elvét is. A szolidaritás és **esélyegyenlőség** elvének érvényesítése tartalmazza az arra rászorulókat – hátrányos helyzetűek, fogyatékkal élők, idősek – segítségét, az egyenlő esélyek biztosítását.

2 A célok bemutatása

2.1 A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása

Onga fentiekben megfogalmazott jövőképe, a településfejlesztési elvek, valamint a város előtt álló kihívások alapján kijelölhetők a település gazdasági-társadalmi fejlesztéseinek stratégiai céljai, a hozzájuk tartozó részcélok és a potenciális beavatkozások. A célok meghatározásánál alapvető nézőpont volt, hogy azok elérésével lehetőség legyen a SWOT elemzés során felismert erősségek és lehetőségek nagyobb mértékű hasznosítására, illetve a gyengeségek és veszélyek ellensúlyozására. A SWOT elemzést a Megalapozó Vizsgálat 3.1.2 fejezetében található. Összeállításakor kiemelt figyelmet fordítottunk arra, hogy tartalmazzon annyi érdemi információt, ami alapján a célokat megalapozó kiinduló állapot megítélhető legyen. Onga hosszú távú, átfogó célkitűzései, amellyel a kitűzött jövőkép megvalósulását el kívánja érni a következők:

Onga saját értékeinek hangsúlyozásával, városi rangját kihasználva növelje a versenyképességét és a népesség megtartó erejét; emellett modern kisvárosi környezete, valamint fejlett közszolgáltatásai biztosítsák a lakosság életminőségének javulását.

Az általános cél az, hogy

- a város versenyképessége növekedjen és tartóssá váljon (versenyképesség);
- a lakosság életminősége és életfeltételei javuljanak (életminőség);
- fenntartható városként működjön (fenntarthatóság).

1. ábra: Onga város hosszú távú átfogó céljának elemei:

A fejlesztéseknek azt kell szolgálniuk, hogy Onga élhető kisvárossá fejlődjön, ahol a növekvő számú lakosság települési komfort érzete magas, és emelkedik a helyi kötődésük szintje is. A megfelelően képzett munkaerőt valamint a gazdasági lehetőségeket szintén a város fejlődési érdekeit véve kell hasznosítani. A fejlesztésekkel párhuzamosan különös figyelmet kell fordítani arra, hogy javuljon a város arculata és ismertsége. Mindezek közvetlenül hozzájárulnak a jövőkép eléréséhez.

2.2 Részcélok és beavatkozások területi egységeinek meghatározása

Onga tervezett jövőképe és hosszú távú átfogó céljának elérése érdekében az alábbi öt rész cél jelölhető ki

1. Versenyképes helyi gazdaság megteremtése
2. Élhető városi életminőség kialakítása
3. Zöld város kialakítása
4. Onga turisztikai potenciáljának növelése
5. Térségi szerepvállalás erősítése

2. ábra: Onga rész céljai a jövőkép elérése érdekében

2.2.1 Versenyképes helyi gazdaság megteremtése

Versenyképes helyi gazdaság megteremtése

Onga esetében a város kedvező fekvését kihasználva hosszú távon a termeléshez és szolgáltatási tevékenységekhez szükséges vállalkozói infrastruktúra megteremtése a cél, amely egyre innovatívabb és egyre környezetkímélőbb bázison alapul. A gazdaságfejlesztés a befektetői, beruházási aktivitás ösztönzésére, az ipari és mezőgazdasági vállalkozások innovatív tevékenységének és új vállalkozások létrejöttének elősegítésére, a meglévő tőkeszegény kis- és középvállalkozások fejlesztésére és a terület tőkevonzó képességének növelésére irányul.

A vállalalkozási környezet fejlesztése több tényezőből tevődik össze:

- Első lépés a hazai vállalkozások számára vonzó befektetői környezet kialakítása, amely elsőként a megfelelő infrastrukturális feltételek, az infokommunikációs szolgáltatások, valamint a telephely kialakítások támogatásából áll. Ez a lépés lehetővé teszi a már a városban működő kis- és középvállalkozások megerősödését is.
- Másodsorban az infrastrukturális feltételek kialakítása mellett feladat egy olyan vállalkozóknak szóló tanácsadó iroda létesítése, amely nagymértékben egyszerűsíti és megkönnyíti a helyi vállalkozások adminisztrációját, valamint támogatja őket az üzletvitelben, a piacszerzésben és a további tőkebevonási lehetőségek felkutatásában.
- Mivel Onga természeti adottságai a mezőgazdaságnak is kedveznek, így szükséges egyrészt a korszerű, környezetbarát, a helyi adottságokra épülő biogazdálkodási formák elterjesztése, valamint a meglévő mezőgazdasági termékekre épülő feldolgozóipar piaci igények alapján történő fejlesztésének ösztönzése, harmadrészt pedig a családi gazdálkodási formák előtérbe helyezésének segítése, amivel a helyi termékek értékesítése is előtérbe kerül.
- Az ipar minden ágában elengedhetetlen a régi, elavult technológiák cseréje, korszerű, energiatakarékos gépek, berendezések és tároló kapacitások üzembe helyezése, amelyek hatékonyabbá, termelékenyebbé és nagyobb bevételt termelővé teszik a vállalkozásokat. Cél a helyben termelt javak minél szélesebb körének és mennyiségének helyben történő feldolgozása, a minél magasabb feldolgozottság elérése, melynek révén növelhető a megmaradó jövedelemtömeg.
- A gazdaság potenciálja szoros összefüggésben áll a helyi munkaerőpiac összehangolt keresletével és kínálatával. A helyi gazdaság munkaerő-szükségletének kielégítése, a munkanélküliség visszaszorítása, a KKV szektor megerősítése, az új, külső befektetők betelepítése az oktatás, valamint az át- és továbbképzések rendszerének összehangolt fejlesztése nélkül nem érhető el. Mindez csak az önkormányzat, az illetékes intézmények/szervezetek és munkaerő-piac szereplőinek szoros együttműködésével valósítható meg. A fejlesztések eredményeként korszerű tudásbázissal rendelkező, szakképzett és minőségi munkaerő-piaci potenciál jön létre, amely elősegíti a gazdaság fejlődését és a helyi munkaerőpiac sajátos problémáinak hatékonyabb kezelését a szakpolitikai irányvonalaknak megfelelően.

Mindezek eredményeként

- vonzó vállalalkozási környezet jön létre, ezáltal megnő a város tőkevonzó képessége,
- munkahelyteremtő beruházások valósulnak meg,
- a város képessé válik a foglalkoztatás bővítésére és értékteremtő foglalkoztatás valósul meg,
- megerősödik a helyi vállalalkozói szféra,
- pozitív demográfiai folyamatok indulnak el (pl. a képzett és fiatal lakosság helyben maradása, helyi társadalom kedvezőbb korösszetétele).

2.2.2 Élhető városi életminőség kialakítása

Élhető városi életminőség kialakítása

A lakosság életszínvonalának, életfeltételeinek javítása megfelelő szolgáltatások (sport, kultúra, szabadidő, közszolgáltatások stb.) biztosításával, a települési környezet és a közösségi terek fejlesztésével, leszakadó városi területek revitalizációjával, új területek integrálásával valósulhat meg. Ezen folyamatok és fejlesztések egymással párhuzamosan is megvalósíthatóak, egymást kiegészítik és együttes pozitív hatásuk lesz a város életére, fejlődésére. Viszont azt el kell mondanunk, hogy ez a rész cél, csak a munkahelyteremtéssel együtt tud teljes egészet alkotni, s jelentős pozitív népességmegtartó hatást elérni.

Fontos az is, hogy a meglévő kulturális és épített örökséget és hagyományokat megőrizze a város lakossága, és a hasznosításuk fenntartható módon valósuljon meg, ezzel is hozzájárulva a város kedvező arculatához és a lakosság helyi identitásának megerősítéséhez.

A kisvárosi életforma egyre inkább felértékelődik, ezért megalapozott a városszerkezettel és az épületállománnyal kapcsolatos, tudatos koordináció javítása. A település központjának spontán kialakulásából származó adottságok, a városi funkciók fejlődése, valamint a földrajzi helyzet felértékelődése miatt a városszerkezet fejlesztése szükségessé vált.

A településszerkezet fejlesztése terén a város „arculatának”, karakterének megfelelő, ugyanakkor támogató városi környezet kialakítása a feladat, amely egyrészt elősegíti a helyi lakosság életminőségének javítását, másrészt vonzó migrációs célterületté teszi a várost, harmadrészt pedig hozzájárul a gazdasági környezet fejlődéséhez. A legfontosabb fejlesztési, fejlődési területek a következők:

- kiegyensúlyozott településszerkezet megteremtése;
- a hagyományosan kialakult élhető, barátságos kisvárosi település karakter fejlesztése és tudatosítása;
- műemlékek és helyi védelem alatt álló épületek megóvása, felújítása és hasznosítása;
- közterületek és közösségi területek állapotának javítása;
- belterületi vízrendezés hiányosságainak és problémáinak kezelése;
- a zöldfelületek megújítása és rendszerbe szervezése: a zöldfelületi hálózat elemei nemcsak a környezeti állapot javításához és a város ökológiai stabilitásához járulnak hozzá, hanem fontos közösségi térként is funkcionálnak;
- a gazdasági és közfunkciókat betöltő épületállomány ütemezett megújítása: ezen a területen az önkormányzat hatásköre elsődlegesen a saját tulajdonában lévő ingatlanok rekonstrukciójára terjed ki – a cél az, hogy a fizikai jellegű felújítások hozzájáruljanak az adott épület és az érintett városrész funkcióinak megerősítéséhez és bővítéséhez.

Ezen fejlesztések közvetlen vagy közvetett módon hozzájárulnak a klímaváltozás hatásainak mérsékléséhez.

Onga Város Önkormányzata nagy figyelmet fordít arra, hogy ellátandó közszolgáltatásra irányuló feladatait magas színvonalon, a város lakosságának megelégedésére hajtsa végre. Ennek érdekében két fejlesztési irány jelölhető ki:

- a közszolgáltatások, közfeladatok ellátásához szükséges fizikai infrastruktúra (épület és eszközök) megteremtése,
- a szolgáltatások minőségének javítása (módszertani fejlesztések, minőségirányítási rendszerek bevezetése, humán erőforrás-fejlesztés).

A beavatkozások következtében megvalósul a közszolgáltatások teljes körének minőségi fejlesztése, amely egyrészt pozitív hatást vált ki a lakosok önkormányzattal szembeni hozzáállását és elvárásait tekintve, másrészt a minőségi életvitel alapjait teremti meg.

A társadalmi kohézió erősítésének célja, hogy javuljon a lakosok identitástudata, minél szélesebb körben erősödjön a közösséghez, a városhoz való tartozás pozitív érzése, azáltal elérhető, hogy a helyi társadalom különböző (gazdasági, társadalmi) státuszú csoportjai között a szegregációs tünetek megszüntetése is. Kiemelt feladat a hátrányos helyzetűek komplex felzárkóztatása és az esélyegyenlőség biztosítása a helyi esélyegyenlőségi programnak megfelelően. A program elemei között szerepeltetni kell a lakhatási körülmények javítását, a foglalkoztatottság és a gazdasági aktivizálódás ösztönzését, a képzés-szakképzés, az oktatás, az egészségügy és a szociális ellátás területét, valamint az önszerveződések, civil szervezetek bevonását is. Ennek eredményeként minimálisra csökken a társadalom széthúzó ereje, a lakosság egy közösségként funkcionál.

A településen járdák és kerékpárutak kialakítása, forgalomszabályozási technika fejlesztése rendkívül fontos annak érdekében, hogy a gépjármű, kerékpáros, illetve gyalogos közlekedés biztonsága megfelelővé váljon, valamint csökkenjen a zsúfoltság egyes nagy forgalmú intézmények közelében. Az infrastruktúra létrehozása mellett ez a feladat forgalomtechnikai és közlekedés-szabályozási beavatkozásokat is megkíván.

A fejlesztések hatására javul a lakosság életminősége, erősödik az identitása, valamint növekszik a város népességmegtartó és vonzó ereje.

2.2.3 Zöld város kialakítása

Zöld város kialakítása

Környezettudatos és energia hatékony működés városi, vállalkozói és lakossági szinten is a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás céljából.

Elsősorban a városi épületállomány megújítása és új épületek kialakítása energia hatékonysági beruházások megvalósításával, melyekkel az épületek fenntartási költségei jelentősen csökkennek. Emellett a megújuló energiaforrások alkalmazása az épületek üzemeltetésében, fenntartásában is jelentősen hozzájárul a környezettudatosság erősítéséhez.

Másik területe a cél megvalósulásának a városi zöldterületek revitalizációja és az egységes zöldfelületi rendszer kialakítása. A települések belterületén élők életkörülményeit a biológiailag aktív felületek nagymértékben befolyásolják: a víz- és zöldfelületek hatással vannak a városklímára - ezen belül is a levegő páratartalmára, hőháztartására (városi hőszigetekre) -, a talajvízháztartásra, a levegőminőségre, valamint magára az emberre is. Sajátos jelentőséggel bír a természetes felszíni vízfolyások, állóvizek menti települési területek zöldfelületeinek fenntartása, fejlesztése, különös tekintettel azok ökológiai funkcióinak megőrzésére. Emellett a zöldfelületnek szerepe van a zajterhelés csökkentésében is.

A zöldfelületi rendszer a települési környezet és az ott élő lakosság számára létfontosságú kondicionáló, ökológiai kiegyenlítő szerepet betöltő, élő rendszer, amely sok esetben - kifejezetten - rekreációs céllal (is) használható. A különböző izoláló, fragmentáló hatások azonban, mint például a települést övező zöldgyűrűt kettévágó elkerülő utak és a városszéli beépítések (zöldmezős beruházások) kedvezőtlenül befolyásolják a térségi zöldfelületi kapcsolatokat.

A zöldfelületi rendszer fejlesztése nem „csupán” városökológiai, környezetvédelmi, településesztétikai kérdés, hanem a zöldfelületekkel kapcsolatos előnyök a település élhetőségének javításán keresztül a település népesség-megtartó és egészségmegőrző, rekreációs erejét, a versenyképességét, a lakás és telekárakat is jelentősen befolyásoló gazdasági tényező is; a zöldfelület az önkormányzati vagyon része. Annak érdekében, hogy a települési zöldfelületek elláthassák összetett funkciójukat, mind mennyiségi mind minőségi szempontból további fejlesztések szükségesek.

A célhoz kapcsolódó részcélok a következők:

- A zöldfelületi elemek minőségi és mennyiségi fejlesztése
- A zöldfelületi funkciók színvonalának emelése.
- Zöldfelületek magasabb szintű fenntartása, nagyobb arányú gondozása.

A zöld infrastruktúra egy bizonyítottan eredményes eszköz az ökológiai, gazdasági és társadalmi javak természetes előállítására. Segít a természet által az emberi társadalom számára előállított javak értékének felismerésében, valamint hozzájárul a javak fenntarthatóságát és megerősítését szolgáló beruházások mozgósításához. Emellett elősegíti, hogy költséges infrastruktúra (pl. csapadékvíz elvezetés, árnyékolástechnika, mesterséges párologtatás és levegőtisztítás stb.) kiépítése helyett a természet által nyújtott olcsóbb, tartósabb megoldásokat vegyük igénybe, ezzel helyettesítve vagy kiegészítve a „szürke” infrastruktúra hálózatot. A zöld infrastruktúra azon az elven alapszik, hogy a településrendezésbe és -fejlesztésbe tudatosan beépítésre kerül a természet és a természeti folyamatok védelme és megerősítése, valamint a természet által az emberi társadalom számára nyújtott javak figyelembevétele.

A cél elérésével a zöldfelület nagysága növekszik (új parkok kerülnek kialakításra) és a meglévő zöldsávok is teljesen megújulnak, így a város általános környezeti állapota javul, mivel nő a növényállományok száma, másrészt a növénytelepítésnek köszönhetően a hősziget hatás mérséklődik, s megvalósul a zaj- és por elleni védelem is a gyalogosok részére.

A fenntartható fejlődés elérése érdekében a négyféle erőforrást (humán, természeti, társadalmi és gazdasági) megfelelő mennyiségben és minőségben meg kell őrizni és bővíteni is szükséges. Ehhez hozzájárul Onga ez irányú átfogó célja is, amelynek keretein belül a természeti erőforrások (zöldfelületek) bővítése, megújítása és megőrzése valósul meg, úgy hogy a város humán, társadalmi és gazdasági érdekeit is figyelembe vesszük. A zöld felületek kialakítása is a helyi igények és elvárások alapján történik meg, irányelv a minél természetközeli és sok zöldfelületet magában foglaló városi környezet kialakítása, a pihenés-feltöltődés biztosítására és városi klíma szabályozási „feladatokra” is.

Harmadrészt a cél megvalósítását segíti elő a városi közlekedés fejlesztése a közlekedésbiztonság és parkolás szempontjából felmerülő hiányosságok pótlására, a közösségi és egyéni közlekedési megoldások összehangolására, a szerkezeti hiányok pótlására, illetve a környezetbarát közlekedési módok használatának elősegítésére. Ezen fejlesztések közvetlen vagy közvetett módon hozzájárulnak a klímaváltozás hatásainak mérsékléséhez.

A közlekedés környezeti ártalmainak felszámolásához járul hozzá a kerékpáros közlekedés rendszerének korszerűsítése, amely a szükséges infrastruktúra megteremtését jelenti. Így módon lehetővé válik a belváros gyalogos és zöldfelületeinek kiterjesztése is. A közlekedés átgondolt, tervszerű fejlesztése nem csak forgalmi, közlekedésbiztonsági és környezetvédelmi szempontból jelent előrelépést, hanem multiplikátor hatásként elősegíti az érintett területek feltárását és gazdasági-társadalmi felértékelődését is.

Mindezek eredményeként:

- kiteljesednek a város központi funkciói a térség települései irányába,
- javul a közlekedésbiztonság,
- emelkedik a környezetbarát helyváltoztatási megoldások használatának aránya,
- csökken a közlekedési eredetű zaj- és levegőszennyezés.

Összességében elmondható, hogy a zöld infrastruktúra bővítése és fejlesztése elősegíti a hatékony településüzemeltetést (például a jobb vízgazdálkodást és zöldfelület-gazdálkodást), ugyanakkor csökkenti a környezetterhelést a mikro klimatikus szélsőségek mérséklésével és a természetbe jutó káros és szennyező anyagok mennyiségének csökkentésével. Ezen kívül a rekreációs szolgáltatásain keresztül alkalmas a városi népesség megtartására.

2.2.4 Onga turisztikai potenciáljának növelése

Onga turisztikai potenciáljának növelése

A turisztikai és rekreációs piaci jelenlét növeléséhez szükséges

- a város idegenforgalmi vonzerejének növelése,
- a kiszolgáló infrastruktúra és szolgáltatások (szállás- és vendéglátóhelyek) összehangolt fejlesztése,
- a turisztikai marketingkommunikáció intenzív és differenciált megvalósítása,
- valamint egymásra épülő, térségi szintű turisztikai programcsomagok létrehozása.

A város idegenforgalmának fontos pillére a vízi turizmus. Az elmúlt időszakban – országos szinten – a vendégforgalomban kedvezőtlen tendenciák indultak elzajlottak, amelyek megállítása és megfordítása alapvető célkitűzés mind országos, mind a település szintjén. Ehhez elengedhetetlen a turisztikai infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése, valamint a megfelelő minőségű és kapacitású szállás- és vendéglátóhelyek megléte.

A kulturális és szabadidős kínálat minőségi és mennyiségi fejlesztése szintén olyan terület, ahol célszerű továbbfolytatni a már megkezdett tevékenységeket, infrastrukturális és tartalmi fejlesztéseket:

- helyi szellemi és tárgyi értékek fizikai védelme és ahol lehetséges, funkcionális megújítása,
- országos és helyi védettségű műemlékek védelme,
- hagyományörzés és -ápolás,
- nemzetközi és helyi érdeklődésre egyaránt számot tartó rendezvények szervezése,
- civil közösségek kulturális kezdeményezéseinek támogatása,
- sportolási és egyéb szabadidős szolgáltatások infrastrukturális feltételeinek javítása és a kínálat bővítése.

Önmagában a fenti tevékenységek folytatása azonban nem elegendő, hiszen a lakosság aktív részvételéhez és a turizmus kulturális vonulatának fejlesztéséhez elengedhetetlen a város szellemi és művészeti értékeinek közismertté és elismertté tétele, a programkínálat időbeli tervezése és összehangolása, továbbá a szolgáltatások illeszkedése a célcsoport elvárásaihoz és szükségleteihez. A kultúra, a közművelődés és a rekreációs lehetőségek fejlesztése Ongán nemcsak cél, hanem eszköz is ahhoz, hogy kínálatot teremtsenek a turisták számára meghosszabbítva ezáltal az itt-tartózkodás idejét, valamint erősítsék a helyi közösség társadalmi kohézióját és identitástudatát.

Ahhoz, hogy a turisztikai attrakciók multiplikátor a hatása város egész területén és a környező településeken is megnyilvánuljon, elengedhetetlen komplex turisztikai csomagok összeállítása a vendégek számára – figyelembe véve az egyes célcsoportok eltérő szükségleteit. Ehhez mind időben, mind térben össze kell hangolni a települések és a szolgáltatók kínálatát a vendéglátás, a rendezvényszervezés (pl. esti kulturális programok) és az alternatív kikapcsolódási lehetőségek (pl. lovas, kerékpáros, falusi és ökoturizmus, szórakozóhelyek, sport, vízisport lehetőségek) terén egyaránt. Az új, egymást támogató turisztikai elemek kialakításával párhuzamosan erősíteni kell a turisztikai marketing differenciált és célcsoport-orientált jellegét. A komplex fejlesztések révén a város gazdasági bázisát erősítheti a diverzifikáció, azaz a „több lábon állás” stratégiája.

2.2.5 Térségi szerepvállalás erősítése

Térségi szerepvállalás erősítése

A város jövőjét meghatározza Onga adottságaira építő aktív hazai és akár nemzetközi **kapcsolatrendszer** működése. A kapcsolatrendszernek fontos elemét képezik az aktív testvérvárosi és partnervárosi együttműködések, illetve a hazai és határon átnyúló együttműködések, kulturális programok.

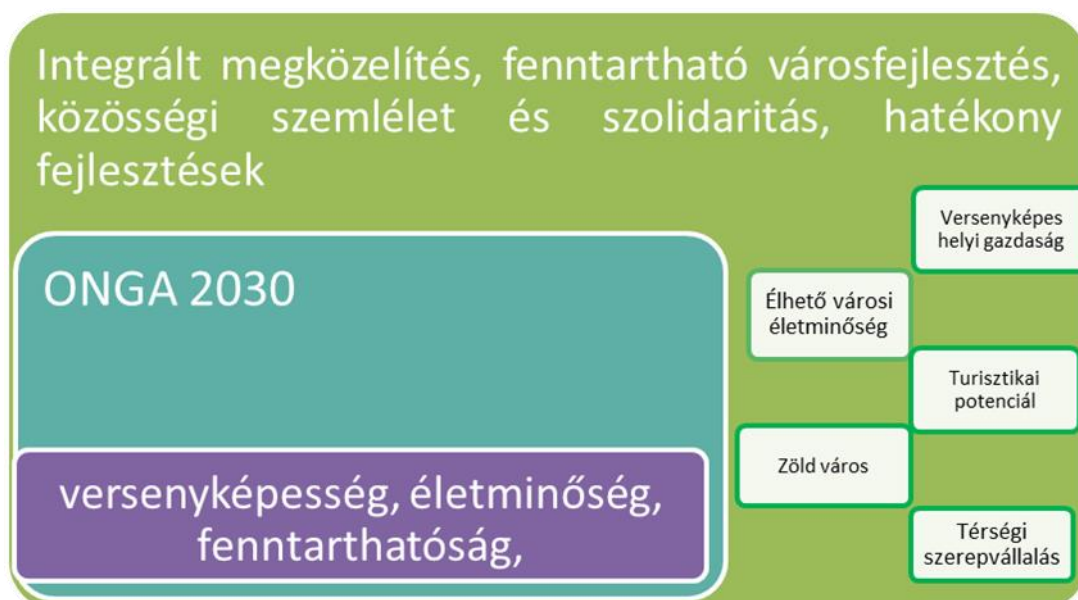
Onga térségi szerepköre az intézmények és a szolgáltatások fejlesztésével tovább erősíthető és erősítendő – részben a közeli hasonló adottságú városok konkurenciája miatt, részben pedig a lakossági igények minél teljesebb és színvonalasabb kielégítése érdekében. Ehhez kapcsolódóan számos beavatkozási terület kijelölhető:

- külső és belső elérhetőség javítása,
- közszolgáltatások és közfeladatok ellátásához szükséges infrastruktúra megújítása,
- épített és természeti környezet megújítása.

2.2.6 A jövőkép, a településfejlesztési elvek az átfogó és a részcélok kapcsolata

Onga településfejlesztési koncepciójának középpontjában a város 2030-ra elérendő **jövőképe** áll. A jövőkép a jelenlegi adottságokból kiindulva és a várható tendenciákra alapozva fogalmazza meg a hosszú távon elérni kívánt állapotot. Annak érdekében, hogy a város valóban megvalósítsa a gazdasági, társadalmi és környezeti szempontok szerint megfogalmazott jövőbeni állapotot, kijelölésre kerültek a település átfogó fejlesztését szolgáló célok – **3 átfogó cél és 5 rész cél**. A fejlesztési elképzelések megvalósítása során figyelembe kell venni azt a **4 kijelölt településfejlesztési alapelvet**, amelyek meghatározóak a város fejlesztésének egésze szempontjából.

3. ábra: Onga településfejlesztési koncepciójának célrendszere

Az átfogó célok és részcélok kapcsolatát a következő táblázat mutatja be, a hosszú távú célok hatásindikátorait a 4.1 fejezet tartalmazza.

1. táblázat: A hosszú távú átfogó célok és a részcélok közötti koherencia

Hosszú távú átfogó célok Részcélok	Verseny- képesség	Életminőség	Fenn- tarthatóság
1. Versenyképes helyi gazdaság, megteremtése			
2. Élhető városi életminőség kialakítása			
3. Zöld város			
4. Onga turisztikai potenciáljának növelése			
5. Térségi szerepvállalás erősítése			
	erős koherencia		
	közepes koherencia		

2.2.7 A fejlesztési célok és prioritások értelmezése az egyes településrészekre

A fejlesztési célok és prioritások a település egészére értendők, mivel Onga esetében nincsenek kijelölt városrészek.

3 A jövőkép és a hosszú távú célok összhangja a hasonló időtávú koncepciókkal (OFTK, megyei koncepció)

3.1 A jövőkép és a hosszú távú célok összhangja az OFTK-val

A 2014 januárjában elfogadott Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK)¹ négy hosszú távú – 2030-ig szóló – átfogó fejlesztési célt és ezek elérése érdekében tizenhárom specifikus célt, köztük hét szakpolitikai jellegű és hat területi célt fogalmaz meg, amelyekhez az ITS tematikus célkitűzései szorosan illeszkednek.

Átfogó célok illeszkedése:

- *Értéktéremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés:* Az OFTK-ban megfogalmazott egyik átfogó cél a gazdasági növekedés, fejlődés és jövedelemtermelés biztosítása. Onga településfejlesztési koncepciójának „Versenyképesség” átfogó célja teljes mértékben összhangban áll az OFTK ezen céljával, valamint a cél megvalósulása érdekében megjelölt előtérbe állított eszközökkel (a befektetés ösztönzés és a vállalkozásfejlesztés támogatása, a kis- és középvállalkozások megerősítése és piaci lehetőségeik szélesítése, a biztonságos élelmiszerellátás és a helyi gazdaság megerősítése). Mind az OFTK, mind a városi koncepció esetében az egyik átfogó cél fókuszja a gazdaságfejlesztés, a foglalkoztatás növelése és a vállalkozások fejlesztése.
- *Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom:* Az OFTK ezen átfogó célja a társadalomra, az életminőség javítására fókuszál – csakúgy, mint Onga „Életminőség” céljai.
- *Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme:* Az OFTK átfogó célként fogalmazza meg az erőforrások megőrzését a jövő generációinak számára. Ezzel a céllal teljes mértékben koherens Onga településfejlesztési koncepciójának „Fenntarthatóság” átfogó célja. Mind az OFTK, mind a városi koncepció esetében az egyik átfogó cél a fenntartható fejlődés biztosítására fókuszál.
- *Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet:* Ez az átfogó cél OFTK területfejlesztési, térszerkezeti céljait integrálja. Kimondja, hogy többközpontú térszerkezet megvalósítása érdekében szükséges a gazdasági fejlődést biztosító beruházások területi terítése, a versenyképességet segítő térszerkezet, valamint a térségi kapcsolatok kialakítása, erősítése. A térségi integráció elmélyítéséhez szükséges a város-vidék kapcsolatok megújítása, a térségi autonómia, az önálló és önfenntartó képesség erősítése. A területi kohézió és a térségi esélyegyenlőség erősítéséhez kiegyensúlyozott térszerkezet, területi kiegyenlítődés, a perifériák és elmaradott térségek felzárkóztatása, a térségi sajátosságoknak megfelelő térségi fejlődési pályák kialakítása szükséges. Mindezen elvárások Onga jövőképében és átfogó céljában is megjelennek.

2. táblázat: A településfejlesztési koncepció rész céljainak illeszkedése az OFTK-hoz

Az OFTK specifikus céljai		Onga Város Településfejlesztési Konceptió kapcsolódó rész céljai
Szakpolitikai célok	1. Versenyképes, innovatív gazdaság	1. Versenyképes helyi gazdaság megteremtése 2. Élhető városi életminőség kialakítása 3. Zöld város 4. Onga turisztikai potenciáljának növelése
	2. Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság	2. Élhető városi életminőség kialakítása

¹ Az Országgyűlés 1/2014. (I. 3.) OGY határozata a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról

Az OFTK specifikus céljai		Onga Város Településfejlesztési Konceptió kapcsolódó rész céljai
	3. Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás	1. Versenyképes helyi gazdaság megteremtése 2. Élhető városi életminőség kialakítása 4. Onga turisztikai potenciáljának növelése 5. Térségi szerepvállalás erősítése
	4. Kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I	1. Versenyképes helyi gazdaság megteremtése 2. Élhető városi életminőség kialakítása
	5. Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom	2. Élhető városi életminőség kialakítása
	6. Jó állam, szolgáltató állam és biztonság	2. Élhető városi életminőség kialakítása
	7. Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme	2. Élhető városi életminőség kialakítása 3. Zöld város
Területi célok	1. Az ország makroregionális szerepének erősítése	-
	2. A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat	2. Élhető városi életminőség kialakítása 5. Térségi szerepvállalás erősítése
	3. Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése	1. Versenyképes helyi gazdaság megteremtése 2. Élhető városi életminőség kialakítása
	4. Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése	4. Onga turisztikai potenciáljának növelése
	5. Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés	1. Versenyképes helyi gazdaság megteremtése 2. Élhető városi életminőség kialakítása 4. Onga turisztikai potenciáljának növelése
	6. Összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása	2. Élhető városi életminőség kialakítása 3. Zöld város

3.2 A jövőkép és a hosszú távú célok összhangja a megyei területfejlesztési koncepcióval

Borsod - Abaúj - Zemplén Megye Területfejlesztési koncepciója 2013 decemberében készült. A Konceptió megfogalmazza: " hogy ipari hagyományaira, potenciális munkaerő kínálatára, kiváló természeti adottságaira és erőforrásaira fenntartható módon építve, földrajzi elhelyezkedéséből adódó előnyeit kihasználva elérje, hogy a megye versenyképessége 2020-ig a megyék átlaga feletti mértékben erősödjön."

A megyei koncepció átfogó céljai a következők:

- Foglalkoztatás bővítése:
- A gazdaság teljesítőképességének javítása:
- A társadalom alkalmazkodó képességének javítása:
- Térségi együttműködések ösztönzése:
- Természeti és kulturális erőforrások hatékonyabb, fenntartható hasznosítása

Onga településfejlesztési koncepciójában megfogalmazott részcélok illeszkedését Borsod-Abaúj-Zemplén megye területfejlesztési koncepciójának stratégiai céljaihoz az alábbi táblázat mutatja be.

3. táblázat: A településfejlesztési koncepció rész céljainak illeszkedése a megyei célkitűzésekhez

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Településfejlesztési Konceptió stratégiai céljai	Onga Város Településfejlesztési Konceptiójának kapcsolódó rész céljai
1. Foglalkoztatás bővítése	1. Versenyképes helyi gazdaság megteremtése 4. Onga turisztikai potenciáljának növelése
2. A gazdaság teljesítőképességének javítása	1. Versenyképes helyi gazdaság megteremtése
3. A társadalom alkalmazkodó képességének javítása	1. Versenyképes helyi gazdaság megteremtése 2. Élhető városi életminőség kialakítása 4. Onga turisztikai potenciáljának növelése
4. Természeti és kulturális erőforrások hatékonyabb, fenntartható hasznosítása	2. Élhető városi életminőség kialakítása 3. Zöld város 4. Onga turisztikai potenciáljának növelése
5. Térségi együttműködések ösztönzése	5. Térségi szerepvállalás erősítése

4 Kiinduló adatok a további tervezési feladatokhoz

4.1 A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása

A településfejlesztési koncepció és az integrált településfejlesztési stratégia kidolgozását egy részletes megalapozó vizsgálat (helyzetfeltárás, helyzetelemzés, helyzetértékelés) előzte meg. A megalapozó vizsgálat részletesen bemutatja Onga jelenlegi helyzetét, a gazdasági, társadalmi, környezeti folyamatokat, tendenciákat – számos különböző adat elemzésével.

A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatokat a meghatározott átfogó és részcélok mentén célszerű azonosítani. Az adatok körének kijelölésekor elsődleges szempontja, hogy ezen adatokkal a kívánt változások és azok hozzájárulása a magasabb szintű célokhoz mérhetőek legyenek, ennek érdekében az operatív programok eredményindikátorait is figyelembe vettük.

A hosszú távú átfogó célok esetében olyan hatásindikátorok kerültek kijelölésre (jellemzően 2-3 hatásindikátor/cél), amelyek képesek mérni az érintett szakterületen elérni kívánt változás érdemi részét. Az indikátorok esetében leíró módon jelöltük az elérni kívánt változás mértékét.

A részcélokhoz rendelt egy-egy eredményindikátor pontos célértékeit az ITS 8.5. fejezete tartalmazza.

4. táblázat: A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok

Célok		Adatok
Hosszú távú átfogó célok		Hosszú távú célok hatásindikátorai
Onga hosszú távon egy magas életminőséget nyújtó és mikro-térégi szerepkörrel rendelkező város, amely ■ folyamatosan erősíti gazdasági és turisztikai szerepét a térségben, ■ az egész város fenntarthatóan működik, ■ képes eltartani lakónépességét, ■ társadalma aktív helyi közösségekre épül, és erős identitással rendelkezik, ■ könnyen elérhető és hatékony közszolgáltatásokat nyújt, ■ minőségi infrastruktúrát működtet, ■ széles kínálatot nyújtó, biztonságos és esztétikus lakókörnyezetet biztosít.	Életminőség	■ Lakónépesség száma, fő (cél: növekedés; 20%) ■ Belföldi vándorlási különbözet ezer lakosra, fő (cél: szinten tartás) ■ Összes nettó jövedelem egy lakosra, Ft (cél: növekedés, +15%) ■ Lakossági elégedettség, pontérték (0-10, cél: növekedés, +8-10%)
	Versenyképesség	■ Működő vállalkozások száma, db (cél: növekedés, +1-2%) ■ Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték, Ft (cél: növekedés, +5-10%)
	Fenntarthatóság	■ Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás – Primer energia felhasználás, PJ (cél: csökkenés, -5-10%) ■ Egy lakosra jutó belterületi zöldfelület, m² (cél: növekedés, +3-5%)
Részcélok		Középtávú célok eredményindikátorai
1. Versenyképes helyi gazdaság megteremtése		■ Foglalkoztatási ráta a 15-64 évesek arányában, % (cél: növekedés, +3-5 százalékpont) ■ Munkanélküliek aránya % (cél: csökkenés, -3-5%)
2. Élhető városi életminőség kialakítása		■ Születéskor várható élettartam, év (cél: növekedés, +3-5%) ■ Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül, % (cél: csökkenés, -5-10%) ■ Ongán megrendezésre kerülő kulturális rendezvények száma, db/év, résztvevők száma, fő/év (cél: növekedés, +10-20%)

Célok	Adatok
	- Aktív helyi közösségek száma, db (cél: növekedés, +5-10%) - Integrált felzárkóztató programokban résztvevők száma, fő (cél: növekedés, +15-20%)
3. Zöld város	- Elégedettség a települési környezet minőségével, pontérték (0-10, cél: növekedés, +8-10%) - Napi utazások esetén fő közlekedési eszközként gyalogos, kerékpáros vagy közösségi közlekedési módot választók részaránya, % (cél: növekedés, +15-20%) - Kerékpáros létesítmények hossza, km (cél: növekedés, +20-30%) - Közösségi közlekedést igénybe vevők száma, fő/év (cél: növekedés, +5-10%) - Energiahatékonysági felújítással érintett épületek száma, db (cél: növekedés, +10-15%) - Zöldterületek nagysága, m² (cél: növekedés +5-10%)
4. Onga turisztikai potenciáljának növelése	- Vendégéjszakák száma (db) (cél: növekedés; +3-5%) - Elégedettség a szolgáltatások minőségével, pontérték (0-10, cél: növekedés; +3-5%) - Ongán megrendezésre kerülő kulturális rendezvények száma, db/év, résztvevők száma, fő/év (cél: növekedés, +10-20%)
5. Térségi szerepvállalás erősítése	- Testvérvárosi és egyéb nemzetközi kapcsolatok száma (db) (cél: növekedés) - Nemzetközi kapcsolatok keretében megrendezett rendezvények száma, db (cél: növekedés)

A megvalósítás nyomon követésének, a monitoring rendszer működési mechanizmusának leírását Onga Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája (ITS) tartalmazza.

4.2 A meghatározott területigényes elemek alapján, javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére, a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra

A város határának ÉNy-i részén húzódó Miskolc-Kassa irányban futó 3. sz. főút mellett Ongán halad át a 37. sz. Miskolc-Sátoraljaújhely felé vezető országút. A települést átmetszi a Miskolc-Kassa vasúti szárnyvonal. A település a Hernád és Sajó törmelékkúpján található. Határába belenyúlnak a Cserehát hegység lankái, domborzatilag a Nagyalföld folytatásához tartozó síksági terület része. Onga a Bükk és a Zempléni hegység, illetve a Sajó és a Hernád folyók közé ékelődik. A települést kettészeli a Bársonyos-csatorna. Északi határainál (Ócsanálónál) a Vadász-patak ömlik a Bársonyosba.

Onga egy része sík terület, valamivel több, mint 110 méter tengerszint feletti magassággal. A település dombos részei meghaladják a 120 méteres abszolút magasságot. A víztorony dombja 124,5-, a Halmok 132,6 méter magasak, a Turul pedig közel 170 méter. A település északi része enyhén dombos, a déli sík.

Onga szalagtelkes, többtűcs kertvárosi jellegű kisváros. A település egyetlen funkcionális értelemben vett tere a Fő tér (a Rákóczi utcán, a művelődési ház előtti tér) – szabályos útelágazásos tér, növényállománnyal, parkolóhelyekkel. Ez a terület nevezhető tágabb értelemben a település központjának, hiszen a fontosabb közintézmények is a közelben találhatóak (polgármesteri hivatal, művelődési ház, posta, iskola, egészségügyi szolgáltatók, szociális ellátás intézményei, takarékszövetkezet, kiskereskedelmi egységek), valamint a

buszmegálló is itt található. A településközpont területein belül a lakóépületek, lakóházak az intézmény területekkel keveredve vegyesen helyezkednek el.

A falu az 1940-es évek végén terjeszkedett a vasút nyugati oldalára. Tulajdonképpen így két részből áll a település. A régi, kanyargós utcájú részt nevezik a lakosok Ó falunak, míg az újonnan kiépült Miskolchoz közeli területet Újtelepnek.

A közlekedési hálózatok fejlesztését úgy kell megtervezni és végrehajtani, hogy az lehetőség szerint csökkentse az egyéni autós közlekedés arányát, az eljutási időt és ezzel együtt a levegőszennyezés, valamint a zaj- és rezgésterhelés mértékét.

A lakófunkciójú területek esetében a szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek kiterjedésének csökkentésére kell kiemelt figyelmet fordítani – ennek részét képezi a hiányzó műszaki infrastruktúra kiépítése és a meglévő elemek rekonstrukciója.

A területigényes elemek térbeli rendjét és a kapcsolódó fejlesztéseket úgy kell meghatározni, hogy a város zöldfelületi ellátottsága lehetőség szerint növekedjen, de minimális elvárás a belterületi zöldfelületek kiterjedésének szinten tartása.

4.3 Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére

4.3.1 Épített örökség

A város arculatát az alábbi meghatározó elemek alkotják:

■ Kóczán kastély

A Kóczán György által építtetett kastély 1898-ban készült el neoklasszicista stílusban. Az idők folyamán az épületet többször felújították, átalakították. Kóczán György 1922-es halála után a kastély egy darabig még a család kezében maradt, majd az 1930-as évek elején azt az idekerült Czeisler Sándor birtokosnak adták bérbe.

A II. világháború után a kastélyt oktatási célokra lefoglalták. A kastély ma étkeztetési feladatok szolgálatában áll. Itt főznek a település óvodásainak, iskolásainak, időseinek és a helyi intézmények dolgozóinak is.

■ A Turul

1931. október 11-én József királyi herceg avatta fel a dicső múltú 34. gyalogezred emlékoszlopát. Borsod és Abaúj határán Darvas Béla ongai földbirtokos adományozott földet az emlékműnek az ongaújfalui parton. Ligeti Miklós szobrászművész készítette a hatalmas turulmadarat, a pogány magyar ősök szent madarát. Az emlékmű 12 méternél magasabb, haraszi kemény mészkőből készült, míg a Turul bronzból.

Az emlékmű a II. világháború után eltűnt helyéről, s a szocialista korszakban nem lehetett újból felállítani. Erre csak 1990. október 10-én kerülhetett sor, amikor is Onga, Arnót, Felsőzsolca és Szikszó települések, illetve számos társadalmi szervezet együttműködése révén a Turul visszakerült oda, ahová az elődök szánták.

Az új szobrot Pócsik István szobrászművész készítette, és Für Lajos akkori honvédelmi miniszter avatta fel.

■ Háromosztatú lakóház

A település régi lakóépületeinek típusa a háromosztatú ház volt. A legtöbb háznak volt tornáca, tetejük göcselyiesen csapott, faluk és padozatuk javarészt vert földből készült (Hrsz.: 20).

■ Az ártéri hídsor

A régi galíciai országúton, a település nyugati szélén, a vasúti sorompótól száz lépésnyire egy kétnyílású öreg kőhíd áll. Az árok, amelyet áthidal, csupán a rét árkat köti össze a szemben lévő mélyebb fekvésű területtel, így ma már csak átereszt pótol, de régebben, a vasúti töltés megépítése előtt, ez a híd is része volt annak a hídsornak, amely a Hernád árterén keresztül a gesztelyi hídig vezető töltésben az összefüggő mélyfekvésű területeket áthidalta és – nagyobb árvizek esetén – a vízfolyást megkönnyítette. A város keleti részén a Patai-rétről kezdődik az az ártéri hídsor, amely a Hernád völgyén keresztben átvonuló úttöltést több helyen megszakítja, és lehetővé tette – nagyobb árvizek esetén – a víz lefolyását. A hídsort négy kőhíd alkotta, egy egynyílású, egy kétnyílású és két háromnyílású. A hidak a XVIII–XIX. század fordulóján és az 1830-as években épültek. Az első hidat – hogy melyiket, azt nem tudjuk – még a helyi Darvas család építtette az 1790-es években, amin több évtizedig szedtek vámot.

■ Az újfalui kastély– Darvas Kúria

Az épület eredeti tulajdonosa valószínűleg a Darvas család volt. A XIX. század végén a klasszicista stílusjegyeket magán viselő kastélyt eladták a Munk családnak, és Darvas Béla az akkor még álló ongai kastélyába költözött. A műemlék jellegű épület a II. világháború után a tsz kezébe került, és gazdasági célokra használták, melynek hajdani szép parkja tönkrement. Tulajdonjogának tisztázása, hasznosítása folyamatban van.

■ A kegyeleti park kopjafája

A Bársonyos és a vasútállomás között volt Onga régi temetője. Ennek helyén egy Kegyeleti park került kialakításra, ahol a település történetében meghatározó szerepet játszó családok, többek között a Darvas család régi sírkövei kerültek elhelyezésre. A Kegyeleti emlékhely kopjafát 1996-ban állította az akkor működő Faluvédő Egyesület.

■ A Főtér emlékművei.

■ A Hősök emlékműve

Az ongaiak 1925-ben határozták el, hogy a világháborúban elesett hőseiknek emlékére szobrot állítanak. A szobor költségeit gyűjtés és a lakosokra kivetett pótdóból fedezték. Az összegyűlt pénzből 1927-re készült el a szobor a falu közterén.

Az emlékmű egy gyermekétől búcsúzó katonát ábrázol. Első oldalán olvashatjuk az I. világháborúban hősi halált halt ongaiak névsorát. A hátulsó oldalába 1990-ben a II. világháborúban elesettek nevét vésték be. Az északi oldalán az Ongaiai Ongáért dombormű, míg a déli oldalán a II. világháborús zsidó áldozatok emléktáblája található. Ez utóbbi kettőt az Ongaiai Kulturális Egyesület állította.

- Az 1919-es emlékmű: az Ongán meghalt vörös katonák emléke előtt tisztelegve 1973-ban kezdeményezte a település egy emlékmű felállítását. 1973. május 19-én a régi temetőben exhumálták a vöröspostások hamvait és katonai díszpompával temették el a felállított emlékmű melletti díszsírhelyen.

- Az 1848/49-es emlékmű: 1948-ban állított a település emléket az 1848/49-es forradalom és szabadságharc eseményeinek. A termésköből készült emlékmű zászlótartó rúdja vonják fel ünnepélyes alkalmakkor a település zászlaját. 1849 júliusában Onga és Gesztely között Görgey Artúr többször sikerrel visszaverte az intervenció orosz csapatok támadását. Ennek emlékére a település 1998. március 15-én, a forradalom és szabadságharc 150. évfordulóján Görgey domborművet avatott fel az emlékmű elülső oldalán.
- Díszkút (2005): Fűrészelt és faragott kövekkel és kovácsoltvas felépítménnyel rendelkező Turulos díszkút.

■ Berzsényi utcai Történelmi Emlékpark

A térkővel burkolt sétány mentén, pihenőhelyekkel kialakított emlékpark legfőbb célja az országos jelentőségű történelmi események megörökítése, valamint Ongán járt, vagy Ongához köthető történelmi személyiségeket ábrázoló köztéri emlékművek kialakítása.

- Trianoni emlékmű (2010): a Történelmi Magyarország és Magyarország térképére helyezett - félbevágott fatörzsbe beszorult ék (fejsze) szobor, a nagyvilágban is egyedülállónak számító mű, méltón fejezi ki a magyarság fájdalmát.
- Csokonai Vitéz Mihály bronz mellszobra (2013): Tagozott mészkő posztamensen álló mellszobor ábrázolja a nyílt tekintetű költőt, akinek ruházata a korra jellemző zsinórozott dolmány.
- II. Rákóczi Ferenc bronz mellszobra (2014): Keresztúri mészkő tagozott posztamensen álló mellszobor az ismert Mányoki-festmény alapján készült.

A Darvas Községi Ház és Múzeum udvarán áll az Onga néveredete emlékmű. Az Ongai Kulturális Egyesület településünkön 11 állomásból álló ongai Honismereti tanösvényt alakított ki. Minden fontosabb építészeti, történelmi vagy természeti értéket felvonultató épülethez, helyhez időjárásálló információs tábla került kihelyezésre.

Országos
jelentőségű
műemlék

A település védelem alatt álló építménye:

- A református templom (Hrsz: 79/2) országos védelem alatt álló építmény.

A református templom kezdetei a XIV. századra nyúlnak vissza. Ekkor épült a mai templom elődje, ami a XVI. század közepén került a reformátusok kezébe a katolikusoktól. A török időkben előbb 1588-ban, majd a visszafoglaló háborúk alatt érte nagyobb pusztítás. A templomot a XVIII. sz. közepén a Darvas család építtette újjá, amit az 1820-as években tovább bővítették. 1822. augusztus 28-án nagy tűzvész volt a faluban, melyben a református templom is leégett. Hosszú évtizedekbe tellett, míg a pusztulás nyomait végleg eltüntette a gyülekezet. A templomhoz 1904-ben építettek tornyot, mely a II. világháborús harcokban aknátalálattal kapott. 1948-ban a károkat ideiglenesen helyreállították, de csak 1960-ban lett – a réginél kisebb – új tornya a templomnak. 2003-ban régészeti feltárás vette kezdetét a református templomban, majd 2005-ben megtörtént a templom teljes rekonstrukciója, felújítása. Ennek részeként 2006-ra több tízmillió forintos beruházásból helyreállították a háború előtti állapotoknak megfelelő stílusjegyeket és a tornyot. A templom megszépült, korszerűsödött. A 300 és 150 kg-os acélharangot Diósgyőrben készítették.²

HÉSZ előírás a műemlékekre vonatkozóan:

Építési hatósági ügyekben a Műemlékvédelmi Hivatal illetékes eljárni. Az 1997. évi LIV. törvény 3. és 31. §-a értelmében a védett műemléki templom körüli ingatlanok, mint műemléki környezet védettek.

Műemléki környezet: A műemléki környezet a hatályos HÉSZ alapján a következők szerint határozható meg:

Az 1997. évi LIV. törvény 3. és 31. §-a értelmében a védett műemléki templom körüli ingatlanok,

² Forrás: <http://www.tirek.hu/>

mint műemléki környezet védettek.

Ezen területen az OMVH építési ügyekben a szakhatóság, így az OMVH által lehatárolt területen az alábbi ingatlanokat érinti:

■ HRSZ: 52; 72/1; 79/2 (A templom); 79/3, 79/4; 80; 91; 96,

valamint a szabályozási terv szerinti megosztásban az alábbi telkek É-NY -i területrészeit:

■ HRSZ: 7; 8; 9; 11; 12; 13; 14; 16/2; 16/3; 17; 19; 20; 21.

Helyi védelem A HÉSZ alapján helyi védelem alatt álló építmények a következők:

- a) Hrsz: 20 - háromszatú népi lakóépület
- b) Hrsz: 122/4 - volt Koczán kastély jelenleg Önkormányzati Intézményi Étkeztetés
- c) Hrsz: 274 – r.k. templom
- d) Hrsz: 0167/6 - volt Darvas kúria.
- e) Onga Főtér — Díszter Hrsz.:53/1,
- f) Darvas Községi Ház és Múzeum Dózsa Gy. u. 22. Hrsz.: 1047
- g) Kegyeleti Park Hrsz.:460.
- h) Gesztely felé eső Ártéri Hídsor Hrsz.: 021, 02
- i) Turul-emlékmű Hrsz: 1301

A helyi védelem alatt álló épületekre vonatkozóan a szabályozás a következő: a védett épületek belső korszerűsítését, átalakítását, bővítését a védettség nem zárja ki, de az épület jellege nem változhat. A tervezés és a munkálatok a védettség szempontjaival összhangban legyenek. Védett épületek átalakításához, bontásához, bővítéséhez, a védett területek átalakításához a képviselő-testület hozzájárulását kell kérni. Védett természeti területeken végzett munkák az értékeket nem veszélyeztethetik, a terület jellegét nem változtathatják meg. Védett területekre (utcák, utcácsok, természeti területek, stb.) építési engedély csak olyan esetben adható, ha az, az eredeti jellegét nem változtatja meg. A védett értékekről törzskönyvet kell vezetni.

4.3.2 Kulturális örökség

A 2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség elemeit a következőképpen definiálja: „a régészeti örökség, a hadtörténelmi örökség régészeti módszerekkel kutatható elemei, a műemléki értékek, valamint a kulturális javak”.

Régészeti örökség Régészeti örökség nem található Ongán.

2013 tavaszán az önkormányzat megbízásából a Herman Ottó Múzeum végzett régészeti feltárásokat az Onga - Ócsanáros árvízvédelmi fejlesztéséhez kapcsolódóan. Az előzetes kutatások során a gátépítés nyomvonalán a Múzeum szakemberei összesen négy olyan területet találtak, amelyek a történelmi időkben alkalmasak lehettek az emberi megtelepedés számára. A négy területből kettő tartható régészeti lelőhelynek, így azok feltárását végezték el.

- A Kinizsi Pál utcánál a feltárások során összesen 52 objektumot, azaz régészeti jelenséget bontottak ki a 860 m²-es területen. Több gödröt, egykori oszlophelyeket, kemencéket, egy árok részletét, valamint egy ház nyomait azonosították. A feltárás eredményei alapján az Ócsanáros - Kinizsi Pál u. elnevezésű régészeti lelőhelyet egy több korszakban is létező település szélének tartják. Az emberi megtelepedés számára kiválóan alkalmas területről elmondható, hogy már az őskorban is lakott volt, az Árpád-kor emberei is itt éltek és az újkorban is használták a feltárással érintett kiskerteként hasznosított területet.
- A nagyobb méretű régészeti feltárás a Nyárjas-dűlő területén zajlott. A lelőhely Ócsanáros belterületén, a lakott külterület keleti oldalán, a Hernád árteréből kiemelkedő magas parton található. A 0,4 hektár nagyságú lelőhelyen közel 400 jelenséget azonosítottak, melyek között több ház, kemence, gödör, cölöplyuk, árok és kút volt. A Kinizsi Pál utcánál tapasztaltakhoz hasonlóan itt is megállapították, hogy a területen több korszakban, az őskortól egészen az újkorig éltek emberek.

Kulturális javak A fenti törvény értelmében kulturális javakként kell értelmezni „az élettelen és élő természet keletkezésének, fejlődésének, az emberiség, a magyar nemzet, Magyarország történelmének kiemelkedő és jellemző tárgyi, képi, hangrögzített, írásos emlékeit és egyéb bizonyítékait – az ingatlanok kivételével –, valamint a művészeti alkotásokat”.

Onga kulturális örökségének részét képezik a helyi hagyományok, településtörténeti és néprajzi emlékek, amelyek megőrzésében kiemelt szerepet játszik a Csokonai Vitéz Mihály Művelődési Ház és Könyvtár, Ócsanálási Közösségi Ház, Darvas Közösségi Ház és Múzeum, és az Ongai Kulturális Egyesület.

A Csokonai Vitéz Mihály Művelődési Ház és Könyvtár valamint az Ócsanálási Közösségi Ház épületeiben próbál az Ongai Hagyományőrző Néptáncsoport. Évente gálaműsor keretében egy-egy néphagyományt elevenítenek fel, népszokást visznek színpadra. Vezetőjük az Ócsanálási Közösségi Házban nyaranként hagyományőrző táborot működtet népi játékokkal, néptáncsal és kézműves foglalkozásokkal, állatsimogatással.

Darvas Közösségi Ház és Múzeum: A két házból álló Múzeum egyik épületében az Ongai Kulturális Egyesület impozáns kiállító termeket alakított ki. A település történetét bemutató és a helyi földesurak életével kapcsolatos kiállítás mellett, a paraszti gazdálkodás tárgyi emlékei is megtekinthetők, de az intézményben helyet kap az egyre bővülő pálinkáspohár történeti gyűjtemény is. Az udvaron a népi gazdálkodás tárgyi emlékeiből látható gyűjtemény. A helyi önkormányzat által is támogatott beruházás révén a Darvas Közösségi Ház és Múzeum az elmúlt években egy új épülettel bővült, ahol a tervek szerint országosan egyedülálló Pálinkamúzeum kerül kialakításra, illetve a hozzá csatolandó ingatlanon egy gyümölcsfeldolgozó központ tervei is megkapták az építési engedélyt. Az udvaron aszalókemencében készülnek a települési tankertek gyümölcséből az aszalványok. A fejlesztés többek között egy európai szintű gyümölcsfeldolgozó oktatási központ megvalósítását célozza meg, ahol laboratórium mellett, oktató terem, pálinkabíráló oktató helyiség, oktató pálinkafőzde kerül kialakításra. Az épület együttes fejlesztése szálláshely kialakításában is gondolkodik.

4.3.3 Természeti örökség

A természetvédelemmel kapcsolatos alapelveket és feladatokat a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény határozza meg, ezeket az önkormányzat a városfejlesztési tevékenységek során maximálisan figyelembe veszi. A Natura 2000 és az egyéb védett területeken általános természetvédelmi célkitűzés az adott területen található, a kijelölés alapjául szolgáló (közösségi jelentőségű) fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartható fejlesztése. Speciális feladatként az egyes területeken az adott élőhely adottságaihoz igazodó kezelési feladatok elvégzése szükséges: invazív növényfajok irtása, illegális hulladéklerakás felszámolása, gyepek cserjéjtenítése, területek megfelelő vízellátásának biztosítása.

Fontos feladatként jelenik meg a természetközeli területek közötti kapcsolatok erősítése, ami az ökológiai hálózat elemeinek megőrzésével, a védett területek közötti ökológiai folyosók, lépegető kövek kialakításával valósítható meg. Zöldfelületi folyosók kialakítása indokolt a város belső zöldfelületi elemei között is.

4.3.3.1 Természetvédelmi területek

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület

Onga külterületén a bányatavak területe és a Hernád tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület. 9 bányató található itt, melyek vízfelülete 42 ha.

Nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló területek a településen

Onga közigazgatási területén a Hernádnak köszönhetően különleges madárvédelmi területek és kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek vannak jelen.

Különleges madárvédelmi terület - Zempléni-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völgygel.

A terület kódja: HUBN10007

A madártani jelentőséggel bíró terület nagysága: 115194,2 hektár

Tengerszint feletti magasság: 110-895 méter

A terület átlagos tengerszint feletti magassága: 550 méter

Általános leírás: A Bodrog, a Hernád és az északkeleti országhatár által körbezárt területen terül el. A Zemplén vulkanikus eredetű középhegység nagy térszintkülönbségekkel, szurdokvölgyekkel, a körbezárt völgyekben rétekekkel. Főként szubmontán és montán bükkösök, gyertyános-tölgyesek borítják. A Szerencsi-dombság a Zempléni-hegység lábánál terül el.

A terület státusza a Natura 2000 hálózaton belül: Különleges Madárvédelmi Terület - Special Protection Area (SPA)

Fontos madárélőhely (Important Bird Area - IBA): Zempléni-hegység és Szerencsi dombság IBA - 94223 ha; Hernád-völgy IBA - 25586 ha

Egyéb védettség: Különleges természetmegőrzési terület (Natura 2000), országos jelentőségű védett terület, helyi jelentőségű védett terület

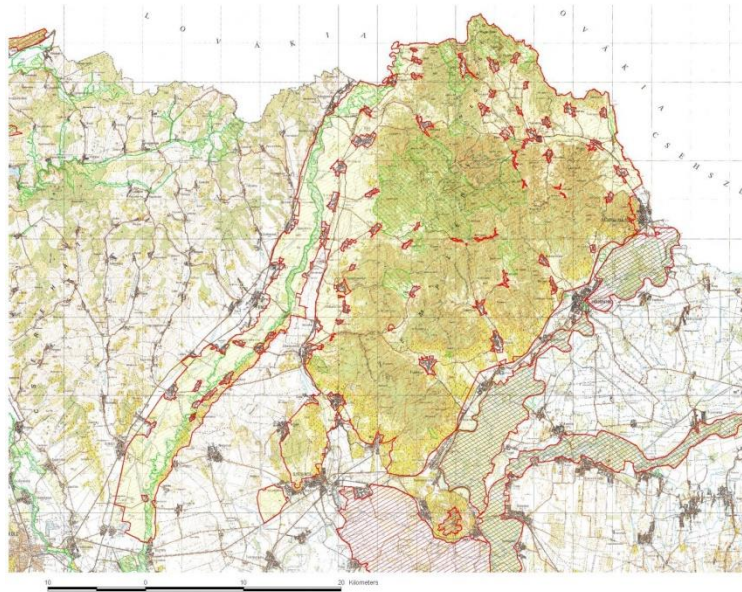
Madártani jellemzés: Az egyik legfontosabb ragadozómadár-élőhely Magyarországon. Igen változatos madárvilággal rendelkezik, különösen az erdei fajok (harkályfélék, légykapófélék) élnek nagy számban a területen. A nagy testű ragadozó madarak és a fekete gólyák a peremterületeken és a folyóvölgyekben is rendszeresen táplálkoznak.

Földhasználat: beépített terület, erdőgazdálkodás, mezőgazdaság (gyepgazdálkodás, szántóművelés), természetvédelem és kutatás, turizmus, vadászat, vadgazdálkodás, vízgazdálkodás.

Veszélyeztető tényezők: erdősítés, intenzív erdőgazdálkodás, infrastruktúra fejlesztése, iparosítás, városiasodás, kitermelő iparágak, madarak zavarása, mezőgazdasági művelés csökkenése, felhagyása, tűzifagyűjtés, üdülés, turizmus, vízgazdálkodási problémák.

Jelentősebb madárfajok a területen: Fehér gólya, fekete gólya, darázsölyv, békászó sas, parlagi sas, haris, uráli bagoly, hamvas küllő, fehérhátú fakopáncs, kis őrgébics, daru, balkáni fakopáncs, közép fakopáncs, fekete harkály, erdei pacsirta, jégmadár, lappantyú, örvös légykapó, töviszúró gébics.

1. térkép: HUBN 1007 különleges madárvédelmi terület

Forrás: <http://www.natura.2000.hu/hu/node/252>

Onga területét érintő helyrajzi számok a következők:

0203/6, 0203/7, 0203/8, 0207, 0218, 0219, 0220, 0221, 0222/1, 0222/2, 0222/3, 0222/4, 0222/5, 0222/6, 0222/7, 0222/8, 0222/9, 0222/10, 0222/11, 0222/12, 0222/13, 0222/14, 0222/15, 0222/16, 0222/17, 0222/18, 0222/19, 0222/20, 0222/21, 0222/22, 0222/23, 0222/24, 0222/25, 0222/26, 0222/27, 0222/28, 0222/29, 0222/30, 0222/31, 0222/32, 0222/33, 0222/34, 0222/35, 0222/36, 0222/37, 0222/38, 0222/39, 0222/40, 0222/41, 0222/42, 0222/43, 0222/44, 0222/45, 0234, 0235/1, 0235/2, 0236, 0237/2, 0237/3, 0237/4, 0237/5, 0241/1, 0241/2, 0242/1, 0243, 0244, 0247, 0248, 0249, 0250, 0253, 0255, 0259, 0260/2, 0261/1, 0261/3, 0262/1, 0262/2, 0263/3, 0263/5, 0263/6, 0263/7, 0265/1, 0265/2, 0265/5, 0266, 0267/1, 0267/3, 0268/1, 0268/3, 0268/4, 0268/5, 0269, 0271, 0272/1, 0272/2, 0272/3, 0272/4, 0272/5, 0272/6, 0274/3, 0274/4, 0274/5, 0274/6, 0274/7, 0275, 0276/1, 0276/3, 0276/4, 0277, 0278/1, 0280, 0281/3, 0281/4, 0281/5, 0286, 0297/1, 0298, 0303/2, 0303/3, 0303/5, 0303/7, 0303/8, 0305/3, 0305/4, 0305/5, 0306/1, 0307, 0308/3, 0308/4, 0311, 0312/1, 0312/3, 0312/4, 0322, 0324, 0325, 0326/1, 0326/2, 0326/3, 0327/1, 0328/1, 0328/2, 0328/3, 0331, 0332/1, 0332/2, 0332/3, 0333, 0334/1, 0335, 0336/2, 0338/1, 0338/2, 0338/3, 0339, 0340, 0342/1, 0343, 0344, 0345, 0346/3, 0346/4, 0347/4, 0347/5, 0347/6, 0348.

Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület – Hernád-völgy és Sajóládi erdő

A terület kódja: HUAN 20004

A terület nagysága: 5038,17 hektár

Kiemelt fontosságú cél a következő fajok/élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása, helyreállítása.

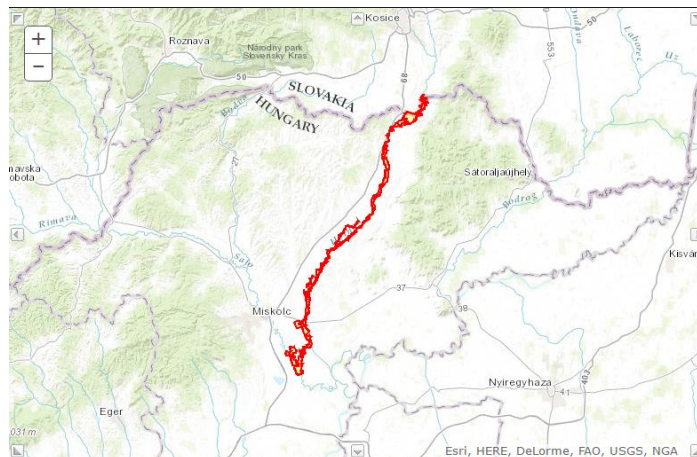
Élőhelyek: Sik- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Fajok: Csíkos szöcskegér (*Sicista subtilis*) Petényi márna (*Barbus meridionalis petenyi*) Homoki küllő (*Gobio kessleri*) Németbucó (*Zingel streber*) Törpecsík (*Sabanejewia aurata*) Erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*) Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*).

Általános célkitűzések: A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Specifikus célok: A sík- és dombvidéki kaszálóréteken évenkénti kaszálás végzése szükséges, illetve a degradálódott állományokban ezt szükség esetén szelektív cserjeirtás előzze meg. A Hernádot kísérő természetközeli állapotú ligeterdő maradványok fennmaradása érdekében a zavartalanság biztosítása szükséges vagy szálaló jellegű gazdálkodás (szálas, szálasóvágás) tarvágás helyett. A puhafás ligeterdők területarányát a nemesnyaras állományok rovására növelni szükséges. Meglevő ligeterdők helyén a továbbiakban idegenhonos állományok nem alakíthatók ki. A csíkos szöcskeger állományának megőrzése érdekében a területen levő gyepterületek megőrzése, a beszántások megakadályozása szükséges. A kiemelt jelentőségű halfajok állományok fennmaradása érdekében a Hernádon természetközeli állapotú, gyorsabb folyású mederszakaszok fenntartása szükséges, amelyeken a hosszirányú átjárhatóság biztosított. A Hernádon a kavicspadok, mint szaporodóhelyek megmaradása is szükséges. Szintén szükséges a vízfolyást kísérő fás vegetáció fennmaradása, a kisvízi meder szélén is. A kiemelt jelentőségű halfajok állományának növekedése érdekében haltelepítés csak indokolt esetben végezhető, s akkor is csak őshonos, a vízterre jellemző halfajok telepíthetők. Az erdei szitakötő állományának megőrzéséhez sebesebb áramlású, durvább aljzatú folyószakaszok fennmaradása szükséges. Minden vízhez kötődő prioritás faj állományának fennmaradása, illetve növekedése érdekében fontos a szennyező források felszámolása. A díszes tarkalepke állományának fennmaradásához a legalább középkorú ártéri keményfás, körises-tölgyes ligeterdők megőrzése szükséges, ahol a lepke számára fontos tisztások és szegélyek tartandók fenn. A lepke élőhelyein szálaló jellegű gazdálkodás (szálas, szálasóvágás) alkalmazandó tarvágás helyett. A Kemelyi-erdőben az idegenhonos fafajok lecserélésével a köriselegyes keményfás ligeterdők területét növelni szükséges. A Janka-társóka állományának megőrzése érdekében az élőhelyeül szolgáló gyepterületek évenkénti kaszálása és a beszántások megakadályozása szükséges. Az antropogén hatásra kialakuló gyakori tüzeseteket megelőzendők. A prioritás fajok esetében szükséges az állományok változásának monitorozása.

2. térkép: HUAN 2004 Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

Forrás: <http://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=HUAN20004>

Onga területét érintő helyrajzi számok a következők:

0297/1, 0298, 0327/1, 0338/1, 0338/2, 0338/3, 0339, 0340, 0342/1, 0343, 0344, 0345, 0346/3, 0346/4, 0347/4, 0347/5, 0347/6, 0348.

4.3.3.2 Természeti értékek helyi védelme

A települési önkormányzati hatáskörben egyetlen védetté nyilvánított emlék található: a Berzsényi utcai fasor (Hrsz.:665.). Az 1950-es évek második felében telepítették a jelképpé vált **nyárfasort**. Az utca híres, időközben előregedett nyárfasortát biztonsági okokból 1996-ban ki kellett vágni. Helyére **platán** facsereket kerültek. A mára már gyönyörű fákká terebélyesedő platánok alatt sétány került kialakításra **sziklakertekkel, virágos szigetekkel, emlékművekkel** és **pihenőpadokkal**. A védelem célja a helytörténeti jelentőségű fasor egyedi jellegének megőrzése. Védett fák kivágásához hozzájárulás csak a fák biológiai pusztulása esetén adható.

Rövidítésjegyzék

ITS – Integrált Településfejlesztési Stratégia

KKV – kis- és középvállalkozás

OFTK – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió